רבי שמעאל אומר רפת בקר היא כו'. גרלה דכי היכי דהכא גבי תנאי בנין לין חשוב בית אח"כ יש לו שם על שמוכה ה"נ לענין חלוקת אחים לו שותפין דהא דאמרת אי איכא ד' אמות לזה ולד' אמות לזה חולקין מוקמינן בפ"ק דסוכה (דף ג: ע"ש וכן לעיל יח.) בתנאי המחלקת לפי פתחיה: **רבי** קחשיב משפת כרובים ולמעלה. בפירוש מקרא פרש"י דתקרה דעליית היכל היתה גבוהה משל קדשי הקדשים עשר אמות ג) ולא עיין כאן: מתקיף

תאנא "ומיישן והולך עד החג: **מתני'** "המוכר מקום לחבירו (ה) וכן המקבל מקום מחבירו לעשות לו בית חתנות לבנו ובית אלמנות לבתו בונה ארבע אמות על שש דברי ר' עקיבא רבי ישמעאל אומר רפת בקר היא זו "הרוצה לעשות רפת בקר בונה ד' אמות על שש בית קטן שש על ח' "גדול ח' על עשר "טרקלין י' על י' א) רומו כחצי ארכו וכחצי רחבו ראיה לדבר רבן שמעון בן גמליאל אומר כבנין ההיכל: **גמ'** למה לי למיתנא בית חתנות לבנו ובית אלמנות לבתו ליתני בית חתנות לבנו ולבתו ובית אלמנות לבנו ולבתו מלתא אגב אורחיה קמ"ל 'דלא דרכא דחתנא למידר בי חמוה כדכתיב בספר בן סירא הכל שקלתי בכף מאזנים ולא מצאתי קל מסובין וקל מסובין "חתן הדר בבית חמיו וקל מחתן אורח מכנים אורח וקל מאורח משיב דבר בטרם ישמע שנאמר °משיב דבר בטרם ישמע אולת היא לו וכלמה: ר' ישמעאל אומר רפת בקר היא זו הרוצה לעשות כו': רפת בקר מאן קתני לה איכא דאמר ר' ישמעאל קתני להו איכא דאמר ר"ע קתני להו איכא דאמר ר"ע קתני לה וה"ק אע"פ שרפת בקר היא פעמים שאדם עושה דירתו כרפת בקר ואיכא דאמר ר' ישמעאל קתני לה וה"ק שהרוצה לעשות רפת בקר עושה ארבעאמות על שש: טרקלין י' על י': מאי טרקלין (ג) קובתא בי וורדי תאני "וקנתיר שתים עשרה על י"ב מאי קנתיר 'תרבץ אפדני: רומו כחצי ארכו וכחצי רחבו ראיה לדבר רשב"ג אומר כבנין ההיכל: ראיה לדבר מאן קתני לה איכא דאמר רשב"ג קתני לה והכי קאמר ראיה לדבר מנין אמר רשב"ג הכל כבנין היכל ואיכא דאמר ת"ק קתני לה ורשב"ג אתמוהי קא מתמה והכי קאמר ליה [לת"ק] ראיה מנין מבנין היכל אטו כולי עלמא כבנין היכל עבדי תניא אחרים אומרים רומו כקורותיו ולימא רומו כרחבו איבעית אימא ב)ביתא מעילאי רווה ואיבעית אימא משום דאיכא בי כווי רבי חנינא נפק לקרייתא רמו ליה קראי אהדדי כתיב °והבית אשר בנה המלך שלמה לה' ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו וכתיב °ולפני הדביר עשרים אמה אורך ועשרים אמה רחב ועשרים אמה קומתו אמר להו כי קא חשיב משפת כרובים ולמעלה מאי קמ"ל הא

מעלי יום

מ"ל אם

תגא. היכא דא"ל מיושן לריך שיהא של ג' שנים שלימות ושיתקיים ויתיישן עד גמר שנה שלישית זו דהיינו עד החג עד הבליר שזו היא תורת מיושן להתקיים שלש שנים שלימות ואם יחמיץ קודם החג הרי הוא באחריותו של מוכר: **מתני'** **נעשה לו בית חתנות** תורה אור **לבנו**. כדמפרש לקמיה בית חתנות לבנו שלקח אשה ודרך האב לעשות לבנו יציע קטן סמוך לביתו שלין דרך החתן לדור אצל חמיו משום חשד חמותו כדמפרש בגמרא והלכך נקט בית חתנות לבנו אבל אין רגיל לעשות בית אלמנות לבנו שהרי עד עתה לא היה דר אצל חמיו אלא אצל אביו משום חמותו: **בית אלמנות לבתו**. שמת בעלה וחוזרת אל בית אביה כבגעוריה שעד עכשיו כשהיתה בעולה לא היתה דרה אצל האב משום בעלה חתנו שהתחתן אינו דר אצל חמיו והלכך נקט בית אלמנות לבתו ולא בית חתנות לבתו וכיי מפרשינן בגמרא: **רפת בקר היא זו**. ולריך לעשות בית גדול יותר ומיהו לא חשש לפרש שיעורו: **והרוצה לעשות כו'**. בגמרא מפרש מי קאמר לה לו ר' ישמעאל לו ר' עקיבא: **בית קטן שש על שמונה**. הרוצה לבנות בית קטן לחבירו לכל הפחות וכגון דאמר ליה עשה לי בית סתמא ויד הבונה על העליונה לעשות לו פחות שבבתים הואיל ולא פירש כמה יעשהו קטן לכל הפחות ו' על ח' דכיון דלא אמר ליה בית חתנות אלא בית סתמא לעצמו קבעי לה ולריך להיות גדול מבית חתנות והוא הדין למוכר מקום לחבירו לעשות לו בית דלריך ליתן לו קרקע שש על שמונה: **גדול שמונה על עשר**. וכגון שפירש לו עשה לי בית גדול: **טרקלין**. למושב שרים עשוי ולא להשמים הלכך מרובע בעינן: **רומו כחצי ארכו כו'**. הגהות הב"ח

(ה) במשנה המוכר מקום לחבירו לעשות לו בית חתנות לבנו ובית אלמנות לבתו וכן המקבל ממחבירו לעשות לו: (ב) גמרא מאי טרקלין. ל"ב עיין בערוך ערך טרקלין: (ג) רשב"ם ד"ה רומו וכו' שהוא חרכו שש על רוחב ד' רומו ה':

א) לעיל ג.: ב) [לקמן עמ.]: ג) [פי' תוס' סוכה ה: ד"ה בשנים וכמו' יומא נב. ד"ה ועשרים מבואר ביותר]:

רבינו גרשום

בלא חומץ ואם התנה לו למכור יין ישן צריך שיהא מאשתקד ותנא ושצריך שיוכל לעמוד ומתיישן והולך עד החג: **פים'** וכן המקבל מעות מחבירו לבנות לו בית חתנות לבנו או בית ארמלות לבתו. שאם נתאלמנה בחו וחוזרה לבית אביה ורצה האב לבנות לה בית לבד: ליתני בית חתנות לבנו ולבתו ולמה לי למיתני בית ארמלות: דלא דרכיה דחתנא למידר בבית חמוה. דכיון שלבו נס בחמותו אתי לקלקול. אבל מהשתא כשנתארמלה שבה אל בית אביה מכלל דעד האידנא לא הוות קיימא להתם: ר' ישמעאל אומר רפת בקר היא זאת. הואיל דקטנה היא כל כך: והרוצה לעשות וכו' רפת בקר דמתני' מאן קתני לה. ר' ישמעאל או ר"ע: איכא דאמר ר' עקיבא קתני לה והכי קתני. במתני' בונה ד' אמות על שש דברי ר' עקיבא שהרוצה לעשות רפת בקר וכו'. שפעמים שאדם עושה דירתו קטנה כרפת בקר: מאי טרקלין קובתא בי וורדי. בנין שפורסין אהלים וענגל הוא למעלה כקובה ומוקף הוא מכל דפנוי ופורסין שושנים לשם כדי שיהא ריחם נודף ושוכבין בתוכן שרים: תרבץ אפדני. גינת ביתן שאתורי אפדנם: טרקלין י' על י'. מאורך ומרוחב: רומו כחצי ארכו. אלו ה' אמות וכחצי רחבו. ה' אמות אחרות דהיינו י' אמות בקומתו: ראיה לדבר רשב"ג אומר כבנין ההיכל. שהבית שבנה שלמה לה' ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו צא מהן עשרים אמה של פני הדביר באורך נשתיירו מ' אמות מאורך הבית והיינו ההיכל שהיה מ' אמה ארכו ועשרים רחבו. טול חצי ארכו של היכל דהיינו כ' אמה וכן רחבו חצי דהיינו עשרה אמות הרי כאן ל' אמות וכן הוא קומתו של היכל: ואיכא דאמר מיפלא פליג ואתמוהי קא מתמה והכי קאמר אטו כולי עלמא כבנין היכל קעבדי. רומו כקורותיו. של בית שמחויקין התקרה ומשימין אותן ברוחב הבית: ומקשינן הואיל שקורות ברחביהן עומדין ליתני כרחבו: איבעית אימא. אי קתני כרחבו של בית שיעורי' זומר מפי משום דכל ביתא מעילאי רווה לפי כי ביסוד הבית עושין הכותל עבה ומקצרין הכותל כשהוא עולה ולפיכך צריך לומר רומו כקורותיו שיהא רומו כאותה הרווחת הבנין של מעלה לא כאותו של מטה לפי כי הבנין מתקצר פלמטה: ואיבעית אימא. משום הכי קתני רומו כקורותיו משום דאיכא בי כווי דכל אורך הקורה עם אותו שנכנס מן הקורה בכתלים מיכן ומיכן וכי האי שיעור צריך שיהא גבהות רומו דאי קתני כרחבו הוי משמע בלא שובי הכתלים: ול' אמה קומתו וכתוב אחר אומר מן הדביר עשרים אמה קומתו. דאי הוה הבנין גרוע כלום מן אורך ורוחב מן הקומה נמי הוה נגרע. משפת כרובים שהיו פורשים בדביר קא חשיב דמשפת גופייהו ולמעלה לא הוי אלא עשרים באמה לחוד וקומת

ומשני

א) יומא כא. ע"ש מגילה ד: ע"ש: ב)[ביומא וכמגילה ליתא]: ג) [מגילה שם ע"ש]: ד) [לעיל צח:: ה) [עי' תוס' תוליז לב. ד"ה בגוך]:

ומשני הא קא משמע לן למטה כלמעלה. דהכי עשר אמות שהכרובים והארון עומדים בהן כמו העשרים שלמעלה מה העשרים כולן חלל ואין בהן דבר כך גם העשר וגוף הכרובים בנס היו עומדין כדלקמן ומקום הארון אינו מן המדה אלא בנס היה עומד וכנפי הכרובים שהן בחויר לא חייבי דהא למטה דילהו ולמעלה דילהו יכולין למדוד עשרים ריקמת מכותל לפוני לכותל דרומי והכי משמע קרא ועשרים אמה קומתו כלומר כל השלשים אמות קומה אינן תפוסים אלא כעשרים דמשפת כרובים ולמעלה שהם פנויין מכלום העשר כמו הכ': **ארון שעשה משה.** כשניתן תורה אור

מתקיף לה אביי ודלמא בולטין כתרנגולין. ואם תאמר אכתי בנס היו עומדים דעשרים בעשרים היכי יתיב ו"ל מ"מ פריך אביי שהגוף לא היה עומד בנס: **דמצדדי** אצדודי. לא ה"מ למימר כאן בזמן שישראל עומדין רצונו של מקום: נוטין

הא קא משמע לן למטה כלמעלה מה למעלה אין משמש כלום אף למטה אין משמש כלום מסייע ליה לר' לוי א)דאמר ר' לוי ואיתימא רבי יוחנן דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון ב)וכרובים אינו מן המדה תניא נמי הכי ג)ארון שעשה משה יש לו ריוח עשר אמות לכל רוח ורוח אמר רבנאי אמר שמואל כרובים בנס הן עומדין שנאמר ד)וחמש אמות כנף הכרוב האחת וחמש אמות כנף הכרוב השנית עשר אמות מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו גופייהו היכא הוו קיימי אלא שמע מינה בנס הן עומדין מתקיף לה אביי ודלמא בולטין כתרנגולין הוו קיימי לה רבא ודלמא זה שלא כנגד זה הוו קיימי מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודלמא באלכסונא הוו קיימי מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע ודלמא ה)ביתא מעילאי רווח מתקיף לה רב פפא ודלמא מיכף הוו כייפי ידייהו מתקיף לה רב אשי ודלמא שלחופי הוו משלחפי (ו) כיצד הן עומדין רבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר פניהם איש אל אחיו וחד אמר פניהם לבית ולמ"ד פניהם איש אל אחיו הא כתיב °ופניהם לבית לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום ולמ"ד ופניהם לבית הא כתיב °ופניהם איש אל אחיו דמצדדי אצדודי דתניא אונקלוס הגר אמר כרובים °מעשה צעצועים הן ומצודדים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו: **מתני'** °מי שיש לו בור לפנים מביתו של חבירו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכנים בהמתו ומשקה מבורו אלא ממלא ומשקה מבחוץ וזה עושה לו פותחת וזה עושה לו פותחת: **גמ'** פותחת להיכא אמר ר' יוחנן °שניהם לבור בשלמא בעל הבור בעי לאשתמורי מיא דבוריה אלא בעל הבית למה ליה א"ר אלעזר משום

כנגד זה הוו קיימי. הכרובים שהאחד עומד מצד הארון מזה סמוך לכותל והשני עומד מצד הארון מזה משוך רחוק מן הכותל קלת וגמלת כנף האחד נוגעת אחרי כנף חבירו בין הכנף ולכותל גמלו קלת כנף הכרוב הסמוך לכותל כשיעור עובי רוחב הגופין ואע"ג דלא הוו בולטין כתרנגולין ניהו אפ"ה לא תקשי מידי: **מתקיף לה רב אחא בר יעקב.** הי גמי דלאו בולטין כתרנגולין ניהו וגם זה כנגד זה קיימי אפי' הכי לא תקשי מידי דלמא באלכסונא היו עומדים הכרובים בתלכסון הבית היו עומדים זה כנגד זה דליכא טפי מכ' אמה כשיעור הגופים מקצות כנפי של זה לקצות כנפי של זה כגון שהכרוב שמימין הארון לא הי' פניו ממש כנגד ההיכל וגבו לכותל מערבי אלא מגדד אצדודי כנפיו החיצון כנגד דרומית מערבית נוגע לכותל בזוית וכנף שלו שמגד הארון פרוש בחצי הארון לו חוצה לו דהיינו רחוק מן הכותל וכנף הכרוב הכ' מתחלת שם וכנפו השניה נוגעת סמוך לדביר בקרן לפונית מזרחית כזה* : **מתקיף לה רב הונא בר' דרב יהושע.** הי גמי דזה כנגד זה קיימי ולא באלכסונא קיימי ואפילו הכי אין גופן עומד בנס דלמא ביתא מעילאי רווח שהבנין הולך ומתקצר למעלה והרי רחב יתר מעשרים במקום שבולטין הכנפים מן הגופין והוי מקיר אל קיר כנגד כנפי הכרובים מקום נגיעתן בכתלים יותר מעשרים אמה ברוחב הגופין: **מיכף הוו כייפי ידייהו.** הכנפים עצמן כפופין הן כאדם שכופף ידו מעט והלכך ליכא אלא כ' אמה מקצה כנף האחד לקצה כנף השני: **ודלמא שלחופי הוו משלחפי ידייהו.** כנף על כנף כאדם שחובק את ידיו כדכתיב (בראשית מח) שכל את ידיו ומתרגמינן בתרגום ארץ ישראל שלחיפונון לידוהי כך פר"ח ואי משום דכתיב וכנפיהם אל תוך הבית טוגעות כנף אל כנף היינו גמי כעין טוגעות דהוו זו כנגד זו: **ופניהם איש אל אחיו.** בשל משה כתיב: **ופניהם לבית.** בכרובים של שלמה כתיב בדברי הימים דכתיב והם עומדים על רגליהם ופניהם לבית (להיכל) ואינן כאותן של משה שהן על הכפורת ואלו על הקרקע ושל עץ שמן היו ומצופין זהב דכתיב במלכים: **הכתיב ופניהם לבית.** ול"ש כרובים שעל הכפורת ול"ש שעל הקרקע דאויין היו לעשות בעצין אחד: **כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום.** הם הופכים פניהם זה לזה דוגמת חבת זכר ונקבה האוהבים זה לזה סימן שהקב"ה אוהב את ישראל ומתחלה כך נעשו פנים אל פנים כדי שתשרה שכינה בישראל וישראל יעשו רצונו של מקום וכשאין עושין רצונו של מקום: **דמצדדי אצדודי.** הן לזה וקצת זה לזה כאדם שמדבר אל חבירו והופך ראשו קצת לצד אחר והכא ליכא לתרוצי כדלעיל כאן בזמן שישראל עושין כו' דכיון דעיקר עשיית כרובין פניהם לבית לא היה להם לעשותו לסימן שאין ישראל עושין רצונו של מקום: **מעשה צעצועים.** פסוק הוא בכרובים בדברי הימים והוא לשון *לעצעים כלומר תיעוקות כדאמרינן (סוכה דף ה:) מאי כרוב כרביא ילד כלומר כתיעוקות הנפטרין מרבותיהם והיינו דמצדדי אצדודי דאמרן לעיל: **מתני' מי שיש לו בור כו'.** ע"י חלוקה לו שלקחו מבעה"ב ולקח גם הדרך: **בשעה שבני אדם יולאין.** ביום שעל מנת כן חלקו ולא שיטריחוהו בלילות לעמוד ממטתו ולפתוח לו: **ואינו מכנים.** דרך ביתו של זה דאין זה צורך הבור: **זה עושה לו פותחת.** שלא יגנוב בעה"ב ממי הבור ובעה"ב עושה לו פותחת אחרת בחותו פתח עצמו הפתוח לבור כדי שלא יוכל זה לשאוב מבורו בלא בעה"ב ולא יבא לעולם בביתו של בעל הבית אלא אם כן יצאו לבעל הבית בביתו ומשום חשד אשתו תקנו כן כדמפרש בגמרא: **גמ' פותחת.** שעושה בעל הבית לו לכיכל: משום

מעורב

ארון

כרוב

כרוב

הגהות הב"ח

(ו) גמ' משלחפי ידייהו כיצד הן: (ב) רשב"ם ד"ה כנף הכרוב וכו' אלא מסכת יומא ברוחב:

רבינו גרשום

וקומת הכרוב הוי י' אמות: לפני הדביר מבפנים' של אמה פרקסין. וזהו לפני לפנים וההיכל חוצה לו מן הדביר: מה למעלה. מן הגובה מן הכרובים ולמעלה לא משמש כלום כי אם שכינה כדכתיב ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים וגו' ונועדתי לך שם: אף לממה. מראש הכרובים ועד קרקעיתו של דביר אין משמש כלום ואין תופשין כלום בבית: דאמר ר' לוי וכו'. דארון בנס היה עומד והכי נמי כרובים בנס הוו קיימי: יש לו י' אמה לכל רוח. והארון גופי' היכא הוה קאי והא לא מחזיק הדביר אלא כ' אמה אלא ש"מ בנס הוה קאי: עשר אמות מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו. וכן לכרוב אחר ומשמע ליה עכשיו שהיו הכרובים כנף של זה בצד כנף של זה ובין כנפיהם לחודייהו ממלאין את הדביר מכותל הדביר ועד כותל אחר דהיינו כ' אמה והדביר היה מחזיק כ' אמה אורך ותו לא נמצא שבכנפיהן היו ממלאין הדביר. ואינהו הכרובים גופייהו היכא הוו קיימי אלא ש"מ בנס היו עומדין: ודלמא בולטין. היו גופן של כרובין כתרנגולין שבכנפיהן נוגעין מאהורי גביהן אחת אל אחת ובגופן של כרובים היו בולטין כתרנגולין מלמטה ומהא ליכא למישמע מינו' דבנס היו עומדין: ודלמא זה שלא כנגד זה הוו קיימי. כלומר פניהם איש אל אחיו אבל דה[שלא]בצד זה שכנפיו של א' היו למעלה מכנפי הבירו כדי שיהא מקום לגופין: ודלמא באלכסונא הוו קיימי. שאחד מנפיך כנפיו שבצד כותל זה למטה והשני מגביה כנפיו שבצד כותל השני למעלה לצד החקרה שעכשיו יכולין לעמוד יפה בלא נס שבאלכסון הכותל יש בו יותר מברחבו: ודלמא ביתא מעילאי רווח. שהיה הבית במקום הכרובים מרוחב יותר ממה שהוא מלמטה שמלמטה היה רחבו כ' אמה ומלמעלה [היה יותר] כשיעור שהיו הגופין עומדין ולא בנס: ודלמא מיכף הוו כייפי. כנפיהן סמוך לכותל הדביר שהיו כנפיהן כ' אמה ובסיום הכנפים היו כופפין הכנפים כשיעור העמדת הגוף דבשיעור כפיפת כנפים יכולין לעמוד הגופים אעפ"כ כנפיהן מחזיקות כ' ולא בנס היו עומדין: ודלמא שלחופי הוו משלחפי ידיהן. כנפיהן שבאמצע היה כנף זה יוצא לפני כנף של זה והיו קצת הכנפים זה כנגד זה משוכין זה

לפני כנף של זה כשיעור שהיו הגופין יכולין לעמוד ולא בנס היו עומדין אלא ליכא למישמע מינה אם היו עומדין בנס אם לאו: בזמן ששושין רצונו של מקום. היו פונין זה אל זה פניהם איש [אל אחיו]. כלומר כשהקב"ה מתאהב של ידן אוהבם כאח: דמצדדי אצדודי. שהיו פונים זה לזה ולא כל כך כי אם כתלמיד הנפטר מרבו שחוזר לאחוריו ומסתכל ולא מסתכלו כל כך: מעשה צעצועים כמו צאצאים (ישעיה כב) כלומר שדומין פניהן לנערים שלחבי נקרא שמו כרוב כלומר כרביא כילד: **פים'** מי שיש לו בור לפנים וכו'. כגון שהיו שותפין או יורשין שהלקו ונפל אחד הבור והאחד הבית אין לו רשות לבעל הבור ליכנס לביתו בכל שעה שרוצה אלא נכנס ויוצא ביום בשעה וכו'. אלא ממלא. כלומר מן הבור ומשקה אותה מבחוץ: אלא בעל הבית למה ליה. פותחת לבורו של זה כלומר למה צריך ליה: אמר ר' אלעזר משום חשד

סו א ב מיי' פ"ו מהל' שכנים הל' יב עוש"ע ח"מ סי' קסט סעיף ח:

רש"ל מ"ז

גי' יעב"ץ לאלגיס וכ"ה בדפו"י

נותן לו שתי אמות לתוכה. לפי ספרים דגרסי ואמה יש לפרש ב' אמות לתוכה היינו להרחיב אמת המים שתהא רחבה שתי אמות ומה שהיא קרויה אמה משום דעומקה אמה: **ואמה** מכאן ואמה מכאן כו'. אמה לאו היינו גיגרא דבגיגרא ממש בהמקבל (ב"מ דף קז:) דבעינן ד' אמות ועוד להכא קאמר דלמ"ד טוטפן ולמ"ד זורעין והתם פ"ה דאין זורעין אותן אלא גיגרא היינו יאור כדפ"ה לעיל בפרק קמא (דף יג. ושם) וגדול יותר שכל בני הבקעה משקין ממנו שדות ולריך הרבע אמות: **שמע** מינה דלא עביד אינש דינא לנפשיה. לפי זה בתנס נקט במתני' שהיתה עוברת דרך הרבים תוך שדהו ונתן להם כו' דאפילו נטלו לו בתנס נמי כיון דלא עביד אינש דינא לנפשיה: כגון

[א]משום חשד אשתו: **מתני'** [ב]מי שיש לו גינה לפנים מגינתו של חברו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסים ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכנים לתוכה תגרין ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת א)והרחיצון זורע את הדרך נתנו לו דרך מן הצד מדעת שניהן נכנס בשעה שהוא רוצה ויוצא בשעה שרוצה ומכנים לתוכה תגרין ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת ב) זה וזה אינן רשאים לזורעה: **גמ'** א"ר יהודה אמר שמואל [ג]אמה בית השלחין אני מוכר לך נותן לו ב' אמות לתוכה ואמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה [ד]אמה בית הקילון אני מוכר לך נותן לו אמה אחת לתוכה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן לאגפיה ואותן אגפיים מי זורעם רב יהודה אמר שמואל בעל השדה זורעם רב נחמן אמר שמואל [ה]בעל השדה נוטעם מאן דאמר זורעם כל שכן נוטעם ומ"ד נוטעם [ו]אבל זורעם לא חלחולי מחלחולי ואמר רב יהודה אמר שמואל [ז]אמת המים שכלו אגפיה מתקנה מאותה שדה בידוע שלא כלו אגפיה אלא באותה שדה מתקיף לה רב פפא ולימא ליה מייך אשפלוה לארעיך אלא אמר רב פפא [ח]שעל מנת כן קבל עליו בעל השדה: **מתני'** [ג]מי שהיתה דרך הרבים עוברת לתוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו [ד]דרך היחיד ד' אמות [ה]דרך הרבים שש עשרה אמה [ו]דרך המלך אין לה שיעור [ז]דרך הקבר אין לה שיעור המעמד דייני צפורי אמרו [ח]בית ארבעה קבין: **גמ'** [ט]אמאי שלו לא הגיעו לינקוט [י]פזרא וליתיב שמעת מינה לא עביד אינש דינא לנפשיה אפי' במקום פסידא אמר רב זביד משמיה דרבא גזירה שמא יתן להן דרך עקלתון רב משרשיא משמיה דרבא אמר בנותן להם דרך עקלתון רב

ומחילון זורע את הדרך. דכיון דבאמצע שדהו הוא אמן שהדי דלא מחל לו הדרך מכל וכל שלא יוכל לזרוע לשם: **מן הצד.** אינו נפסד כל כך דכיון דמדעת שניהן הוא אמן שהדי דמסתמא מחל לו אם כל הדרך לגמרי להיות מיוחד להליכה ולא לזריעה: **וזה וזה אין רשאים לזרעה.** דכיון דמן הצד היא לגמרי ייחדוה להילוך גרידא: **גמ' אמת המים.** גדולה כדי להשקות בית השלחין אני מוכר לך צריך ליתן לו שתי אמות ברוחב שאם קצרה היא יחפור בקרקע וירחיבנה עד שתי אמות כדי שיבאו לכאן מים הרבה שזה שיעור להשקות בית השלחין וגם נותן לו אמה מן אמה מכאן ואמה מכאן כדי לתקן גידתו כדי לתקן מאותה קרקע אגפיה של אמת המים אם יפול. ליגמא אחריגא אמה בית השלחין אני מוכר לך נותן לו שתי אמות לתוכה של שדה לתקן אגפיה אמה מכאן ואמה מכאן בשם רבינו יעקב בר יקר ויעקר: **אמה בית הסילון.** ואיכא דאמרי קילון והשקות בהמות ורחילה בגדים וכלים הוא ואין גדול כל כך ונותן לו אמה אחת לתוכה להרחיבן עד אמה. ל"א נותן לו אמה אחת לשפתו לתוכה של קרקע מוכר כגון אני אמה מכאן ואני אמה מכאן ויעקר: **בעל שדה זורעם.** דדמי למתני' דאם שיעבד לו ליקח עפר מכאן אם יצטרך לא הפסידו לגמרי בכך מלזרעו: **כ"ש נוטעם.** דאינו מקלקל האגפים שהשרשים מעמיקים הרבה ואין מזיקין את שפתו אבל הזרעים מתפשטים מיד בתוך השלשה ומחלחלין הקרקע מלמעלה בשפתו: **שכלו אגפיה.** שנפלו: **מאותה שדה.** הסמוכה לה: **אלא באותה שדה.** חזקה שנתפזר העפר של אגפיה לתוך אותה שדה אילך ואילך: **וליתא ליה.** בעל השדה מייך אשפלוה לארעך שגברו המים ושטפו אגפיהן: **אלא אמר רב פפא.** תריץ ולימא הכי שעל מנת כן כו' דאתם מוכר אמת המים גמר ומקנה ליה עפר שדהו לתקן אגפיה כשיכלו דמהיכן יביא לו עפר אם לא מאותה שדה ואע"פ שנתן לו כבר אמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה כדאמרן לעיל כיון דכלו להו מתקנן עדיין מעפר השדה מיהו להכי אהני לו מה שנותן לו מתחלה אמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה דאין לו לבעל השדה לעשות אם שום תשמיש שיקלקל האגפים אלא נטיעה או זריעה אבל בנין או כל דבר שמכביד אין לו רשות לעשות אם אבל מן האמה ולפנים יעשה בתוך שלו מה שירלה: **מתני' מי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו.** שהוחזקו לעבור שם מעולם או ע"י בעל השדה שנתן להם מתחלה את הדרך: **מה שנתן נתן ושלו.** שנטל עכשיו לא הגיעו והרי יש להם שני דרכים ונטעם מפרש בגמ': **דרך היחיד.** המוכר לחבירו דרך בתוך שדהו צריך ליתן לו ד' אמות כדרוחה עגלה: **יו"ט אמה.** במס' שבת (דף לא.) נפקא לן מעגלות דמשכן: **דרך המלך אין לה שיעור.** כדמפרש בגמ' שהמלך פורץ בתים וגדר מלפניו לעשות לו דרך ולא יטה ימין ושמאל ובספרי בפרשת המלך נפקא לן מקרלי וגרלה בעיני דמדכתב לבלתי רוס לבבו מאחיו קדרים גדלהו משל אחיו כדדרשינן נמי (הוריות דף ט.) והיכן הגדול מאחיו: **דרך הקבר.** כשנטאלין המת לקברו: **אין לו שיעור.** תקנת חכמים היא משום יקרא דשכבי כדאמרינן בגמרא ואמרינן בכתובות (דף יז.) דצריכים לצוותו הרבה בני אדם שיחזיקו מלא כל הדרך מחבולא עד סיכרא וגרלה בעיני דהא אין לו שיעור דמה לא תמיר בדרך המלך לפרוץ בעיני להפסיד ממון אחרים אלא להלך על גבי תבואה ולא יטו ימין ושמאל א"כ במוכר דרך הקבר לחברו ללכת דרך שדהו מייתי דמסתמא אין לו שיעור אלא כל מלוי המת יעברו שם ויעקר: **המעמד.** בגמרא מפרש: **דייני לפורי.** לא אתפרש: **בית ארבעה קבין.** ברבוע לא ולמד מסאתים בחצר המשכן דהוי מאה על חמשים נמצא בית סאה חמשים על חמשים והסאה ששה קבין נמצא בית ארבעה קבין שלש ושלשים אמות ושני טפחים רוחב על ל' אורך ובריבוע מ' אמות וד' טפחים וג' אצבעות (ח) ומעט יותר: **גמ' אמאי שלו לא הגיעו.** כלומר למה לא הקנו לו חכמים שיהא לו רשות לתת להן דרך מן הצד בעל כרחן שהרי אין מפסידין כלום דכגון זה כופין על מדת סדום והלכך יהא הדרך שלהן קנוי לו לגמרי שאם ירלו לעבור בהאי דרך שלקח לעצמו והוא אינו יכול להעמיד רבים בדין: **ליקנוט פזרא.** מקל או רחת שקורין פורקא וליתיב בהאוא דרך להכות את כל מי שירלה לעבור וליעביד דינא לנפשיה מאחר דאית ליה פסידא במה שעוברין בתוך שדהו והמקשה סבר דכיון דקתני מה שנתן נתן בדין עשה מה שעשה ודרכם קנוי לו והאי דקתני לא הגיעו היינו משום דרגילין בני רשות הרבים לעבור בכאן והוא לא יוכל למנעו דלא עביד אינש דינא לנפשיה: **ש"מ דלא עביד אינש דינא לנפשיה.** בתמיה ואינו קיימת לן בבבא קמא בהמניה דכולי עלמא סברי עביד אינש דינא לנפשיה במקום דאיכא פסידא: **גזירה שמא יתן כו'.** כלומר לעולם עביד אינש דינא לנפשיה אבל הכא מן הדין אנו אומרים דשלו לא הגיעו שכך תקנו חכמים דלא ליהוי היכא דנתן להם דרך יסר שלהן דזימנין דאתי למיתב להו דרך עקלתון והם לא יתנו אל לבם דקדירא דשותפי לא חמימא ולא קרירא (נעיל כד:) ואתו חכמים לתקנתא דרבים טובא ולקמיה פריך אם כן אמאי מה שנתן נתן דכיון דלא עשה ולא כלום מקח טעות הוא ויחזירו דרך שלו: **רב משרשיא משמיה דרבא אמר.** היכא דנתן להם דרך יסר אמרינן שלו הגיעו וליקנוט פזרא וליתיב דלא גזרינן שמא יתן להם דרך עקלתון אבל הכא במאי עסקינן שהבהר יזוט שנתן להם דרך עקלתון ולכך לא הגיעו וגם שלו הפסיד כדמפרש לקמן: רב

א) נעיל פנ:: ב) ג"ז שם: ג) ב"ק כח. ד) [שבת צט.]: ה) סנהדרין כ: : ו) ב"ק שם. ז) פי' שבת. עדון:

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה בית ד' קנין וכו' וד' טפחים ושלם אצבעות וג' רבעי אצבעות ומשהו ומשהו פחות מחצה מב' כרוחב אצבע הם"ד:

רבינו גרשום

השד אשתו. שאלמלא היה עושה לו פותחת יהשוד לאשתו מבעל הבור אבל עכשיו שיש לו פותחת ובעל הבית עשה הפותחת לא יכנס שם אלא אם כן יהיה שם בעל הבית: **פים'** ואינו מכנים לתוכה הגרים. משום שלא יפסיד לארך ירקותו בדריסת רגליהם: אלא יכנס בתוכה ליל לשדה אחרת. כי אם לנתנו בלבד: והחיצון. אם רוצה הוא זורע את הדרך. אע"פ שיש לזה דריסת רגלים עליו ונוטל מה שישתייר שלא נדרס: נתנו לו. בית דין: דרך מן הצד. לפוף נינתו של זה בסמוך לכותל מדעת שניהן כיון שלדעת שניהן נתנו לו ליכנס לגינתו נכנס בשעה כו': אמר רב יהודה אמר שמואל. האומר לחבירו מקום אמת המים אני מוכר לך כדי להשקות ממנו בית השלחין נותן לו ב' אמות לתוכה של אמת המים. כלומר שיהא ב' אמות רחב: ואמה מיכן ואמה מיכן. נותן יצא לחוץ ועושה מהן גידודין גבוהין אמה: בית הקילון. שעוברת בחצר שרוחצין לשם כלי הבית ואינו גדול כל כך נותן לו כו' והוא כמדת חצי אמת השלחין: בעל השדה זורען. לפי כי שלו הן שלא מכרן לו כי אם לתשמיש גידודין: בעל השדה נוטעם. לפי שאין נטיעה אילן מזיק למים כזריעה משום דזרעים מחלחלי חלחולי. מחלחלין ומעלין עפר לתוכה הולכת כדרכה ולא מזקת: שכלו אגפיה. שנפלו: מתקנה מאותו שדה. שמכרו לו לפי כי לשם כך ניתן לו אגפיה שאם נפלו שנטל בקרקע ומתקן לה אגפיה: וגימא ליה. בעל השדה: מיא דידך אשפלוה לארעך. כלומר לא נפלו לתוך שדי כי אם מים שלך משש אכלו הקרקע והשפילו הניזדודין לתוך המים ואין לך משדי לתקן: **אלא אמר רב פפא.** לאו הייגו מעבא הוא ה) דכי זריע אלא על מנת כן קבל עליו בעל השדה שאם כלו אגפיים מתקנן משדהו: **פים'** נפלה. מבני רה"ר: ונתן להם דרך אחרת מן הצד מה שנתן נתן. דרחילופין הן ואינו יכול לחזור בו: ושלו לא הגיעו. כלומר אותו דרך שרצה לקנות לא הגיעו לפי שהוא יכול ליתן ולוכות לכל בני דה"ר ולאותן שאין בפניו אבל אין אחר יכול להחליף ולמכור חלק של אותן שאינו בפנינו: אמאי לא הגיעו. הואיל שנתן להם דרך שהוא יפה כמו הראשון: לינקוט פזרא וליתב. כלומר יקח מפצו בידו וישב באותו דרך שקנה וכל מי שירצה לעבור במה שקנה יכהו ומנעהו: מדלא מצי למיעבד הכי ש"מ לא עביד אינש דינא לנפשיה. כלומר אין אדם רשאי לעשות דין לעצמו מן האחרים אפי' במקום שיש לו הפסד כמו כאן שיש לו הפסד דמה שנתן נתן ושלו לא הגיעו. ותיובתא למאן דמוקים בבבא קמא דאמן דאית ליה היכא דליכא פסידא דלא עביד אינש דינא לנפשיה אפי' הכי מודי דלהיכא דאיכא פסידא כגון הכא דדרסי אינשי בשדהו דודאי עביד אינש דינא לנפשיה ולינקוט פזרא וליתב: אמר רב זביד לעולם במקום דאיכא פסידא עביד אינש דינא לנפשיה והכא פעמא מאי(לאו)משום דלא בדינא קאתיא לידיה כשנתן להם

ה) ל"ל לאו היינו עעמא דמילתא דלא על מנת כן.

מסורת השי"ס

א) [עירובין לד.] : ב) [שם] : ג) ב"ק כח. לעיל יב. כו: כב: :

רב אשי אמר. מתני' בכל דרכים שבעולם מיירי הן ישראים הן עקלתון ולא משום גזירה אלא משום דכולהו הוו עקלתון דכל דרך שבתנין מצד אחד שלא היה שם דרך תחלה יש בני אדם שנעשית להם רחוקה מן הראשונה ויש שנעשית להם קרובה יותר דלאותן העומדים בעיר מצד דרך הראשון לא תורה אור נעשית להן עכשיו דרך עקלתון ואין הרשות בידו לגזול את הרבים ובין רב אשי לרב זביד ליכא מידי אלא חילוק טעמים כעין משמעות דורשין איכא ביניהו ומקצי לכולהו כיון דתקנת חכמים הוא לו דין הוא דשלו לא הגיעו אם כן למה מה שנתן נתן לימא להו כו' דמקח טעות הוא : **שבירו דרך לעלמן.** דרך שדה אחר: **מה שבירו בירו.** אע"פ שלא נעלו רשות מבעל שדה וכדמוקי לה לקמן : **ומתמיהין אנו רבים גזלנין נינהו.** שיגזלו קרקע של אחרים : **כשאבדה להן דרך באותה שדה.** דמ"מ אורחא היא להו גבייה ויפה כח רבים מכח יחיד שהיחיד שאבדה לו דרך בשדה חבירו לא יכבוד מעצמו אלא לו בביה דין לו ברשותו של בעל השדה אבל רבים כבית דין דמו דמלך מינייהו מזמנין להאי לבי דינא וכ"ש מתמיהין דהוא עצמו נתן להם ומיהו שלו לא הגיעו דקנסינן ליה לפי שנתן להם דרך עקלתון : **אי סבי.** דשאבדה להם דרך מיירי רבי אליעזר : **אמאי אמר רבה בר רב הונא אמר רב אין הלכה כר' אליעזר.** והלא הדין עמו שאפילו החכמים המולקין על אדמון ואומרים יקח לו דרך לו יפרח באויר הא אוקימנא בחד דאתי מכח אדבעה אבל באותה שדה דבני הכל חייב בעל השדה ליתן לו דרך ליכנס בה לשדהו וגבי רבים דין הוא שאם בירו לעצמן יפה עשו וקשיא לרב דאמר אין הלכה אדרב דאוקמה בשאבדה : **מאן דמתני הא לא מתני הא.** רב גידל דמתני משמיה דרב כגון שאבדה לא מתני הא דאמר רבה בר רב הונא אמר רב אין הלכה: **ס"ג ורבה ברב הונא מתני' עשמא מאי.** כיון דאמר אין הלכה לא ס"ל לאוקומי סתם מתני' כר' אליעזר : **שהמזיקו בו רבים.** שהשווהו ותקנוהו להילוך והבעלים דעו ושתקו אסור לקלקלו דודאי לרבים מחל וכ"ש מתני' שנתן להם ההוא דרך בידים הלכך מה שנתן נתן וכגון שהחזיקו : **ולר"א.** אליבא דרבה בר רב הונא דאמר אין הלכה ומוקי לה בשלא אבדה להם דרך ואפ"ה קאמר ר' אליעזר מה שבירו בירו בבירור בעצמן בלא חזקה : **במאי קנו לה.** וכי בדיבור קנו לה ומשני בהילוכא דהאי שבירו הוא ההילוך ובעינן זה בירו אותם שהלכו לשם : **עד שיחזיק.** להשוות קרקע לחרישה או נעל וגדר ופרץ כל שהוא והא דאמרינן בפ"ק דב"ק (דף ט.) אימת הויא חזקה מכי דיים אמגרי לאו בהילוך מיירי אלא בהגבהת המגר ודש הקרקע לתקן את המגר ולחזקו דהייגו נעל וגדר : **כדי שיבא נוח כו'.** דהוו להו כיורשין ולא כגזלנין ולא יהיה רשות לשנן לקטרג ולא פתחון פה [לבעל] מדת הדין : **נקנה בהילוך.** דרך הנאת המעשה קונין אותו כדאמרינן בחזקת הבתים (לעיל דף נג:) הניע מלעות בנכסי הגר קנה : **כי אתו לקמיה דרבי יצחק.** לדון על עסק אדם שמתנה לחבירו למכור שביל של כרמים וד"ח פירש דבמי שאבדה לו דרך שדהו מיירי : **הכו ליה.** שביל רחב כי היכי דהוי עוטא דזמורות על כתפו והדר אילך ואילך ולא יגעו הזמורות במחיצות השביל : **ולא אמרן אלא דמסיימי מחיצתא.** שיש שם לשביל גדר מזה וגדר מזה אז צריך להרחיב את הדרך ולמשוך כתלים לאחוריהם כדי שלא יזיקוהו הכתלים להפיל המשוי מעל כתפו : **אבל לא מסיימי מחיצתא.** לא יתן לו אלא מדרך קב רגליו ויזרע המוכר או יטע כרם מיכן ומיכן דאין כאן דבר המזיק לו כשיטעון משוי על כתפו ואית דגרס ולא אמרן אלא דלא מסיימי מחיצות הלכך י"ל שמכר לו כל גרנו אבל היכא דמסיימי מחיצתא הדבר ידוע שלא מכר לו אלא שביל זה כמות שהוא ולא נהירא דאם שביל סתם זבין ליה למה לא יתן לו כל גרנו : **כרעא.** רגל : **כדי שיעבור תמור כו'.** שני גמדין ומתלה יהו כדלקמן : **ס"ג דייני גולה אמרי.** והייגו שמואל וקרנא בפ"ק דסנהדרין (דף יז: ע"ש) והלכך לא גרסו' תניא דאמוראי ניהו אי נמי ס"ג תנו דייני גולה שונים בריתא ובפ' בית כור (נקמן דף קז:) גרסינן נמי הכי : **גמדין.** אמות קטנות מפרקו עד אצבעותיו ויש אומרים אמות שלימות דקרא כתיב גמד ארכה (שופטים ג) : **מד שיעורא הוא.** וכשניהם אמר רב הונא הלכה לאשמועינן דחד שיעורא הוא: **דרך היחיד.** לילך אדם אחד לשדה שלו : **דרך מעיר לעיר.** שהדרך מיוחדת לשתי עיירות הללו ואין אנשי עיירות אחרות נכנסין לשם : **שמונה אמות.** שאם יפגעו שתי עגלות זו בזו שלא יתעכבו זו בזו : דרך

כגון שאבדה להן דרך באותה שדה. פירש רבינו שמואל וכ"ש מתני' שמדעתו נתן להם ובתר הכי דקאמר רבה בר רב הונא דאמר אין הלכה טעמא מאי פירש דפשיטא דלא מוקי מתני' אליבא דרבי אליעזר ודלא כהלכתא וכמאן מוקי לה וקשה לר"י דברים המניח (ב"ק דף כח.) לא מייתי מילתיה דרב גידל ולא מילתיה דרבה בר רב הונא ומפרש טעמא דמתני' דהכא משום רב יהודה משמע דלר"ע הוי טעמא דמתניתין הכי ועוד קשה לרשב"ל דאי ניחא ליה אליבא דרב גידל טעמא דמתניתין משום דדמיא מתני' לאבדה לרבה בר רב הונא ממי לא תיבבי דמודה הוא באבדה דמה שבירו בירו ומה שפי' דמתני' הויא כל שכן אין נראה דבמתניתין יש להן ממה נפשך דרך שלא כדין אבל באבדה ממה נפשך אית להו דרכא גביה תדע דפריך אי הכי אמאי אמר רבה אין הלכה כר"ל—אלמא דבאבדה פשיטא ליה דיש להן דרך ולעיל פריך אמתניתין ולימא להו שקולו דידכו והבו דידי ונראה לר"י דמעיקרא מסיק דמתני' כרבי אליעזר ולבסוף כי משני כשאבדה לא אתיא מתני' כר' אליעזר וכן יש בהניזקין (גיטין דף נא. וש"ס) בשמעתא דשני כיסין קשורין מצאת לי ולא גרס לקמן ולרבה בר רב הונא דאמר אין הלכה כו' דלכ"ע צריך לפרושי טעמא דמתני' כדרב יהודה ועוד י"ל הא מני ר' אליעזר כדמסיק רבי אליעזר אייר כשאבדה ומתני' דמיא לאבדה כדמפרש טעמא בתר הכי ורבנן דפליגי אדר' אליעזר באבדה ואמרי דאין מועיל בירורים כלום ס"ל פליגי אמתניתין דלא אמרי' מה שנתן נתן ולרבה בר רב הונא דאאבדה לא פליגי רבנן אתיא מתניתין לד"ה ולבסוף בעי טעמא מאי כו' מ"מ דמיא מתני' לאבדה ומשום דאמר ר"ל באבדה דמה שבירו בירו נימא הכי נמי במתני' ומסיק משום דרב יהודה : **ורבי** אליעזר רבים במאי קנו ליה. דבירו להן דרך ממעט בלא שום תיקון בבריה בעלמא עשוי כלל אלא להילוך אבל אחר דרך עשוי קלת להשתמש בו לורך אחר : **ולא** אמרן אלא אי לא מסיימי מחיצתא אבל מסיימי כו'. ולא שיהו מחיצות גבוהות דל"ל דהיכי דרי טוטא אלא מחיצות נמוכות טפח או טפחיים להיכר השביל הלכך כשמכר לו השביל בשדהו לא יתן לו אלא כמו שהוא עשוי אפי' לא יהא לו אלא כדשקיל כרעא ומנח כרעא וזה דחקו לרבינו שמואל שאינה נראית לו גירסא זו לפי שהיה סבור דהנך מחיצות גבוהות הרבה : והכוכין

בשביל של כרמים . נראה דדוקא בשביל של כרמים שאינו אלא לילוך אבל אחר דרך עשוי קלת להשתמש בו לורך אחר : **ולא** אמרן אלא אי לא מסיימי מחיצתא אבל מסיימי כו'. ולא שיהו מחיצות גבוהות דל"ל דהיכי דרי טוטא אלא מחיצות נמוכות טפח או טפחיים להיכר השביל הלכך כשמכר לו השביל בשדהו לא יתן לו אלא כמו שהוא עשוי אפי' לא יהא לו אלא כדשקיל כרעא ומנח כרעא וזה דחקו לרבינו שמואל שאינה נראית לו גירסא זו לפי שהיה סבור דהנך מחיצות גבוהות הרבה : והכוכין

רב אשי אמר כל מן הצד דרך עקלתון היא קרובה לזה ורחוקה לזה ולימא להו שקלו דידכו והבו לי דידי הא מני רבי אליעזר היא דתניא א)ר' יהודה אומר משום רבי אליעזר רבים שבירו דרך לעצמם מה שבירו בירו לרבי אליעזר רבים גזלנים נינהו ב)אמר רב גידל אמר רב כגון שאבדה להן דרך באותה שדה אי הכי אמאי אמר רבה בר רב הונא אמר רב אין הלכה כר"א מאן דמתני הא לא מתני הא וטעמא מאי משום דרב יהודה (ה) ג)דאמר רב יהודה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו ור' אליעזר רבים במאי קנו ליה בהילוכא דתניא הלך בה לארכה ולרחבה קנה מקום הילוכו דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים "אין הילוך מועיל כלום עד שיחזיק אמר ר' אלעזר מ"ט דר' אליעזר °קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה ורבנן התם משום חביבותא דאברהם הוא דקאמר ליה הכי כדי שיהא נוח לכבוש לפני בניו א"ר יוסי בר' חנינא °מודים חכמים לר"א בשביל של כרמים הואיל ונעשה להילוך נקנה בהילוך כי אתו לקמיה דרב יצחק בר אמי אמר להו °הבו ליה כי היכי דדרי טונא דשבישתא והדר °ולא אמרן אלא דמסיימין מחיצתא אבל לא מסיימין מחיצתא כי היכי דשקיל כרעא ומנח כרעא : דרך היחיד ד' אמות : תנא אחרים אומרים כדי שיעבור חמור במשאו אמר רב הונא הלכה כאחרים (ותניא אידך) דייני גולה (אומרים) שני גמדים ומחצה ואמר רב הונא °הלכה כדייני גולה והאמר רב הונא הלכה כאחרים °אידי ואידי חד שיעורא הוא : דרך הרבים שש עשרה אמה : תנו רבנן דרך היחיד ארבע אמות °דרך מעיר לעיר שמונה אמות דרך

ס"ע

ס"ע

ס"ע